

Elías Garralda Alzugaray va néixer a Lesaka, una població basca de Navarra, l'any 1926. Prové d'una família euskaldun, benestant i molt catòlica, on abunden els veterinaris, la professió del seu besavi, de l'avi, del germà gran del seu pare, i ara també del seu fill, entre d'altres. El seu pare, de nom Demetrio, amb germans i germanes religiosos, als 10 anys va entrar al seminari, on va passar uns quants cursos i d'on en va sortir un anticlerical convençut. Va cursar magisteri. Quan es va produir el cop d'estat franquista exercia a l'Escola Normal de Pamplona, ciutat plena de requetés, ideologia ben allunyada de la seva, militant republicà, motiu pel qual va ser empresonat el mateix 1936. Després de moltes misèries –condemna a mort inclosa–, exilis i depuració, va poder reingressar al cos de mestres, i el destinaren a Olot, un indret ben allunyat de casa seva, que era just el que es pretenia. Aquest és el motiu pel qual trobem Elías Garralda en aquesta comarca des de 1942, on ha viscut sempre de la pintura de paisatge i on continua treballant activament.

Elías Garralda,

entre l'Escola d'Olot i la del Bidasoa

JOAN SALA I PLANA > TEXT

Conversar amb el pintor és un gaudi. Té una memòria prodigiosa, de manera que recorda tots els detalls tant de la seva infància com també del que va fer abans-d'ahir. Parla de la Guerra Civil que va patir, de la Pamplona amb el general Emilio Mola –el cervell de la conspiració–, de la funesta Junta Superior de Educación, que va ser especialment dura amb els mestres que no sintonitzaven amb el cop d'estat. La persecució que els carlistes i requetés van sotmetre a la població navarresa que no els era afí, i a la seva família en particular, va colpejar la consciència d'Elías, tot i la seva curta edat, i la reviu amb tota contundència.

Crida l'atenció que no parli català, tot i els més de cinquanta anys que fa viu en aquesta terra. Diu que Lesaka és una població molt basca, on tothom parlava aquesta llegua, de manera que quan van destinar el seu pare a Pamplona ell no sabia el castellà. Després van haver d'anar a l'exili a Bayona i Biarritz, i quan van venir a Olot tenien la idea que seria un destí provisional, i que el dictador desapareixeria aviat, aspiració comuna en molts republicans. Com deia, crida l'atenció que una persona culta, lector habitual de textos escrits en diverses llengües, amb familiars i amics olotins de tota la vida –la seva esposa, de nom Maria

del Tura, era una olotina de soca-rel-, no hagi emprat mai la llengua comuna d'una societat catalanoparlant com la d'aquesta zona. Tot i considerar-se un olotí consort continua parlant el castellà, amb ressonàncies basques.

D'estatura alta i corpulenta, sempre vestit molt elegantment, és tot un exemple de bones maneres en el tracte.

Va dibuixar des de petit i ho feia molt bé, com ho observaven mestres i familiars. Recorda que a Pamplona es quedava a la classe a l'hora del pati per omplir la pissarra de dibuixos, i aquesta afeció l'ha mantingut sempre, fins ara mateix. Pinta cada dia, durant tot l'any. Els matins que fa bon temps pot fer sessions de quatre o cinc hores a *plein air*, que redueix els hiverns i els dies de males condicions per sortir a fora. A la tarda, en el seu estudi, completa la jornada amb quatre o cinc hores més.

He parlat amb diversos artistes de la generació de Garralda que tenen com a tret comú una salut envejable i

> *Segurament és el pintor més conegut de la seva generació fora dels ambients locals. Ha fet de l'afeció a la pintura la raó de la seva existència*

una dedicació exclusiva a les seves formes artístiques, que els ocupen moltes hores diàries. Diuen tots ells que si no ho fan s'avorreixen. Han convertit l'afeció en la raó de la seva existència.

És un defensor a ultrança del *pleinairisme*. Només així, diu, es veu el núvol que surt i tapa el sol, que fa variar

en uns instants tot l'ambient de l'entorn i deixa un primer terme lluminós i enfosqueix el fons, la qual cosa dóna una atmosfera diferent al quadre de la que tenia uns minuts abans. El pintor reté aquesta impressió fugissera que tradueix a la tela allà mateix o més tard a l'estudi. Aquí traspuen les orientacions del seu primer mestre de dibuix, René Barnalín –un polifacètic artista que fomentava la retentiva amb diverses pràctiques docents–, del qual va rebre les primeres lliçons mentre residia a Biarritz.

La transformació constant del paisatge, assegura, només s'entén si hom hi està immers. Mai ha fet fotografies per traduir-les en una tela, ja que comenta que aquestes només agafen un instant i per tant els falta, justament, aquesta espontaneïtat de copsar una realitat que es modifica constantment. Fa quilòmetres buscant un tema, va amunt i avall madurant una idea, observant diferents punts de vista, els enquadraments, la perspectiva idònia, i

només planta el cavallet quan té l'elecció interioritzada. El paisatge ha estat pràcticament l'única temàtica que ha reproduït al llarg de la seva prolongada producció plàstica i la tècnica més emprada ha estat la de l'oli.

Els seus temes preferits són els paisatges d'Olot, amb les rouredes i els camps de fajol, però també d'altres indrets, sobretot de les muntanyes de la Cerdanya, d'Andorra, i de fet de qualsevol lloc dels Pirineus. Estima la seva terra nadiua i va sovint a pintar les ribes del Bidasoa i els escarpats Picos de Europa, però també la zona de l'Albufera de València, i Aranjuez, Extremadura, Cantàbria. El seu radi d'acció, com es pot veure, és ampli, i es desplaça amb el seu cotxe i tot l'instrumental de pintura.

Abunden els quadres amb una vegetació ufanosa i humida, amb molta aigua en forma de riu o de bassa, amb boirines que tapen les muntanyes del fons i construccions que varien en funció de la zona on pinta. Els seus quadres, amb infinites gammes de verd, respiren calma i tranquil·litat, i han estat imitats moltes vegades per mans poc destres de gent poc creativa.

Dels companys de la seva generació hi ha un grup de pintors –entre els quals es pot incloure Garralda–, que

> Els seus quadres, amb infinites gammes de verd, respiren calma i tranquil·litat, sempre fidel a uns principis estètics allunyats d'innovacions

van seguir els passos que van marcar els iniciadors de l'Escola d'Olot en la voluntat de reproduir la realitat que els envolta. Una còpia de la realitat que no ha estat mai el fet primordial, sinó l'impuls per arribar a altres objectius, que són diferents segons cada pintor, tot i que en general per a tots ells la natura és la gran mestra. En aquest aspecte l'Escola d'Olot té punts en contacte amb l'Escola del Bidasoa, un corrent paisatgístic amb resultats artístics semblants, i Garralda quan pinta en

aquella terra passa perfectament com a representant de la seva escola.

Els primers pintors de l'Escola del Bidasoa –Salís, Berrueta, Echenique–, són una trentena d'anys posteriors als olotins –Berga, Joaquim i Marian Vayreda–, i els moments de més projecció d'aquella escola –amb Darío de Regoyos, Ricardo Baroja, Daniel Vázquez– són també posteriors a l'etapa en què els entorns del Fluvià van ser el pol d'atracció dels pintors catalans –Urgell, Rusiñol, Llimona, Galwey–. Tot i això hi ha diversos punts de semblança entre les dues escoles.

Elías Garralda es defineix com un postimpressionista en el sentit cronològic del terme, i sota aquesta catalogació hi tenen cabuda molts corrents.

Segurament que és dels pintors més coneguts de la seva generació fora dels ambients locals. Exposa arreu de la península, sobretot a Barcelona, on sol fer-ne una cada any, però també ho fa assíduament a Pamplona, Bilbao, Madrid, València, on té un públic fidel que valora els seus quadres. En canvi poquíssimes vegades ha inaugurat mostres a les comarques gironines.

El seu estudi és un àtic, ampli i agradable, al centre d'Olot, ple d'elements artístics que ha anat col·leccionant,

tant de quadres seus com d'amics, així com d'objectes artístics diversos que fan que l'espai resulti molt confortable i pulcrament ordenat.

El seu lloc habitual de pintar és una habitació de cara a nord, on la llum és més estable, i molt ben il·luminada, ja que a més dels amplis finestrals té unes claraboies al sostre per on passa la llum tamisada per un sistema de filtres. És una dependència que dóna a uns jardins interiors d'una illa de cases on es respira molta pau, tot i estar al cor de la població.

Valora molt positivament la llibertat que sempre li va donar la família en deixar-lo que escollís el camí professional que volgués, sense imposar-li cap obligació, tot i els precedents familiars. I així, comenta, ha actuat ell amb els seus fills.

L'arribada a Olot, quan tenia setze anys, va permetre al jove pintor matri-

> *Es defineix com a postimpressionista en el sentit cronològic del terme.*

cular-se a l'Escola de Belles Arts i entrar a l'ambient artístic de la població. Diu que no es podia comparar amb l'Escola de Pamplona, on havia anat els anys anteriors i on només copiaven làmines i guixos.

A Olot se seguia de lluny l'ambient que havia deixat d'herència l'Escola Superior de Paisatge de la Generalitat republicana, una institució d'una vàlua extraordinària. Recorda els seus mestres Solé Jorba, Gussinyé, Mas Collellmir, Carbonell, en la direcció de Martí Casadevall, i té per a tots ells un gran respecte, ja que cada un, dins la seva parcel·la, van ajudar a mode-

lar la seva formació i a estimular-li la creativitat.

És, però, l'únic alumne del centre que ja de jove va agafar el camí de l'art com a única opció professional, exposà molt aviat amb èxit, i s'ha mantingut sempre fidel a uns principis estètics allunyats d'innovacions.

La generació d'Elías Garralda ha gaudit d'un primer pla de l'actualitat artística de moltes sales d'exposicions d'arreu del país, sobretot els darrers decennis del segle passat, els moments més eufòrics en el mercat artístic. I ell encara es troba plenament en aquesta tessitura.

Quan hem entrat en el seu estudi l'hem trobat pintant. Després d'una bona estona conversant el deixem, encara vestit amb la bata de treball, ja que tornarà davant la tela encara unes hores més. La pintura és la raó de la seva existència.